

A detail from Raphael's fresco 'The School of Athens'. It depicts Plato on the left, an older man with a long white beard, wearing a purple and pink robe, pointing his right index finger towards the sky. To his right is Aristotle, a younger man with a brown beard, wearing a blue and brown robe, holding a book in his left hand and gesturing downwards with his right hand. The background shows architectural elements like columns and a stone wall.

Ηθική ανά τους λαούς

Ηθική ως όρος

Όταν μιλάμε για ηθική , εννοούμε κάθε θεωρία που θέτει αντικείμενο θεωρητικής εξέτασης την πρακτική συμπεριφορά του ανθρώπου. Η φιλοσοφική ηθική διακρίνεται επομένως τόσο από τις θετικές εντολές ή προσταγές που εκπορεύονται από οποιαδήποτε πηγή (θρησκευτική, φιλοσοφική, πολιτική, δικονομική)

Η αξία της ηθικής

- Η αξία της ηθικής έγκειται κυρίως στη συνειδητή επιλογή μιας ενέργειας με γνώμονα το πρέπον, το προσήκον, το ενδεδειγμένο, το δέον γενέσθαι. Ως μόνη αμοιβή της έχει την εσωτερική ικανοποίηση ότι με την πράξη αυτή ορθώνεται το καλό. Η ηθική είναι σχέση προς τον άλλο, σεβασμός των δικαιωμάτων, των αναγκών και των επιθυμιών του, που έχει σαν αποτέλεσμα την αμοιβαία εμπιστοσύνη. Αυτό σημαίνει ότι η ηθική δεν αρκείται μόνο στον προσδιορισμό του τι είναι καλό και σωστό, αλλά προϋποθέτει και την υλοποίησή του. Χωρίς την πρακτική εφαρμογή η αξία του καλού μένει, απλώς, στο χώρο της προθέσεως.

Ιστορία της ηθικής/αρχαία Ελλάδα

Η εμφάνιση της ηθικής δεν είναι κάπου ή κάποτε συγκεκριμένα . Συνήθως ταυτίζεται με την ιστορία της φιλοσοφίας , οπότε θα μπορούσε να πει κανείς πως υπάρχει από τότε που υπάρχει σκεπτόμενος άνθρωπος . Το πρόβλημα μιας ηθικής παρουσιάστηκε στον αρχαίο ελληνικό κόσμο, όταν το θρησκευτικό-πολιτικό σύστημα της πόλης-κράτους κατέρρευσε από τη διαβρωτική κριτική της διδασκαλίας των σοφιστών . Αποτέλεσε αργότερα αντικείμενο της θεωρητικής σκέψης του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη: στον πρώτο γίνεται το θεμέλιο για μια θεωρία της αθανασίας της ατομικής ψυχής· στον δεύτερο διαμορφώνεται σε οργανωτική αρχή της κοινωνίας .

Πρώτη επαφή Χριστιανισμού-ηθικής

Ο χριστιανισμός, καταπολέμησε με σφοδρότητα τη φιλοσοφική ηθική του κλασικού κόσμου (στον οποίο καταλόγιζε έναν υπερβολικό νατουραλισμό) και έγινε φορέας μιας ηθικής αρχής, πνευματικής αλλά και εξαρτημένης από τη θέληση που θεμελιώνεται στην αγάπη προς τον πλησίον και στρέφεται προς την τελική υπερβατική πραγματικότητα της βασιλείας του Θεού.

Αρχαίο Ελληνικό Δίκαιο(1)

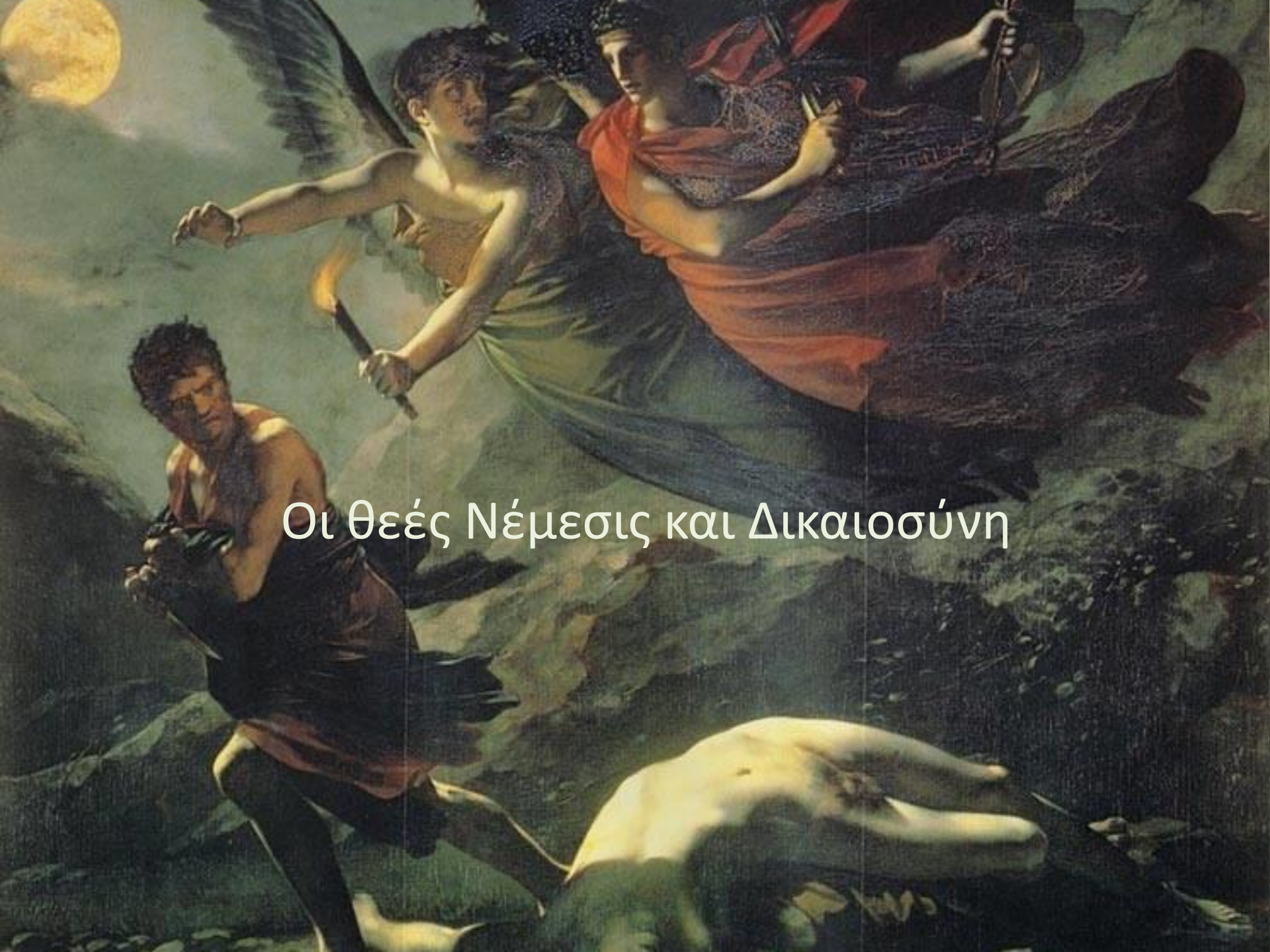
- Πριν αναφερθούν οι επιμέρους διατάξεις του αρχαίου ελληνικού δικαίου είναι σκόπιμο να τονισθούν προηγουμένως μερικά γενικού χαρακτήρα γνωρίσματά του: Το δίκαιο της «πόλεως» υπήρξε βασικά δίκαιο αρρένων. Παράλληλα όμως με το δίκαιο αυτό μέσα στα πλαίσια της πόλεως υπήρχε, και ζούσε τη δική του ιδιόρρυθμη ζωή, και ένα άλλο σύστημα δικαίου, αυτό που χαρακτηρίζεται ως «οικιακόν», γιατί είχε αναπτυχθεί μέσα στα πλαίσια του οίκου. Ήταν δηλαδή ένα μεγάλο σύνολο εθιμικών κανόνων με πανάρχαια προέλευση, που ήταν ακριβώς η αιτία για την οποία οι κανόνες αυτοί αξίωναν ιδιαίτερο σεβασμό. Οι διατάξεις του «οικιακού» δικαίου ρύθμιζαν τις σχέσεις και τα δικαιώματα των προσώπων που έμεναν στο σπίτι: των γυναικών, των παιδιών, των ανδρών και των δούλων. Το αρχαίο ελληνικό δίκαιο, και ειδικότερα το δίκαιο της Αθήνας, χαρακτηριζόταν από μια προβολή των γραπτών κανόνων δικαίου. Οι Αθηναίοι πίστευαν ότι ο νόμος αποτελούσε ένα από τα κυριότερα θεμέλια, αλλά συνάμα και τη σπουδαιότερη εγγύηση, της δημοκρατίας τους. Πρέπει, πάντως, να τονισθεί ιδιαίτερα, ότι η σημασία αυτή που έδιναν οι Αθηναίοι στον γραπτό νόμο δεν μείωνε καθόλου τη σημασία του εθιμικού δικαίου, που διατηρούσε άθικτο το κύρος του, γιατί η «πόλις» ακριβώς προσέφερε τις αναγκαίες κυρώσεις για την καταστολή των παραβιάσεων του.

Αρχαίο Ελληνικό Δίκαιο(2)

Ένα άλλο ενδιαφέρον χαρακτηριστικό του αρχαίου ελληνικού δικαίου, που είναι και αυτό συνέπεια της ευρείας εφαρμογής του εθιμικού δικαίου, για την οποία μιλήσαμε προηγουμένως, αποτελούσε ο μικρός αριθμός των γραπτών νόμων που ίσχυαν στην πόλη των Αθηνών. Ακόμη και η νομοθεσία του Σόλωνα κάθε άλλο παρά εκτεταμένη υπήρξε. Πρέπει να σημειωθεί πως μετά τον Σόλωνα ελάχιστοι νόμοι ψηφίστηκαν, διαφορετικά δεν εξηγείται γιατί οι λογογράφοι αναφέρονται τόσο συχνά στους σολώνειους νόμους του βου αιώνας. Ακόμη, το αρχαίο ελληνικό δίκαιο διαπνεόταν από ένα πνεύμα κατά πολύ πρακτικότερο από εκείνο που χαρακτηρίζει τα υπόλοιπα δίκαια της αρχαιότητας. Οι Διατάξεις του προστάτευαν τα συμφέροντα των ιδιωτών πιο αποτελεσματικά από ότι οι ανάλογοι κανόνες των άλλων συγχρόνων του δικαίων. Αξιοσημείωτο επίσης είναι πως ορισμένοι θεσμοί του αρχαίου ελληνικού δικαίου μοιάζουν εκπληκτικά με τους ανάλογους θεσμούς των συγχρόνων εξελιγμένων δικαίων. (π.χ. Ρωμαϊκό *pater familias*/ηπιότερη πατρική εξουσία). Τέλος, η δεν άργησε να αποδεσμευθεί από την τυπολατρία που απαντάται σε όλα τα αρχαία δίκαια.

Η Θεοποίηση της Δικαιοσύνης

- Η ιδέα της δικαιοσύνης είχε θεοποιηθεί από την απώτατη εκείνη εποχή. Η Θέμις, κόρη του Ουρανού και της Γής, συμβόλιζε, ως πηγή θείων επιταγών, τη φυσική και την ηθική τάξη και την τάξη δικαίου. Ο όρος «θέμις», που είναι πολύ παλαιός, απαντάται ακόμη και στα κείμενα της Γραμμικής γραφής Β. Η λέξη «θέμις» προέρχεται από το ρήμα «τίθεναι» και σημαίνει τον κανόνα συμπεριφοράς που απέκτησε ισχύ «κατ' έθος» και όχι «εξ' αποφάσεως». Με τον όρο αυτό πρέπει να υποδηλώνονται αρχικά οι αποφάσεις των θεών, με τον ίδιο όρο όμως χαρακτηρίζονταν επίσης και οι «δικαστικές αποφάσεις». Η Δίκη, τέκνο της Θέμιδος, εμφανίζεται στις πηγές ως έννοια πιο συγκεκριμένη, αλλά και στενότερη, ως θεοποίηση της ορθής ανθρώπινης συμπεριφοράς. Η λέξη παράγεται από το ρήμα «δεικνύναι». Η Νέμεσις, τέκνο της Νυκτός και του Ωκεανού, λατρευόταν μαζί με την Θέμιδα στον Ραμνούντα της Αττικής. Η λέξη παράγεται από το ρήμα «νέμω», που συμβολίζει την απόδοση της μερίδας που δικαιούται ο καθένας.

Οι θεές Νέμεσις και Δικαιοσύνη

Ηθική στις μέρες μας

Ζούμε σε μια αγοραία, παρηκμασμένη πολιτιστικά εποχή ηθικής αναλγησίας και βαρβαρότητας. Η έλλειψη ζωντανών, παραδειγματικών κανόνων και προτύπων μιας έλλογης αρετής και μια νουνεχούς ηθικής που θα μπορούσαν να απαλύνουν την κατάσταση της σημερινής κοινωνίας μας προτρέπει άμεσα στην ανάγκη επανασύνδεσή μας με το ρεύμα των αιώνιων ηθικών αξιών και αρετών που με λιτότητα και σαφήνεια διατύπωσαν οι αρχαίοι πρόγονοί μας.

Από λήμμα λεξικού

Ηθικός : αυτός που ανακλά στον ψυχικό μας κόσμο ανεξάρτητα από οποιοδήποτε εξωτερικό αποτέλεσμα, αντίθ. τού υλικός .

Ηθική : ένα σύνολο αρχών, κανόνων και αξιών που κατευθύνουν την πράξη. Μια πράξη είναι ηθική, όταν το υποκείμενο την πράττει χωρίς προκατάληψη, χωρίς υστεροβουλία, και χωρίς να λαμβάνει υπ' όψιν τον κίνδυνο της κυρώσεως ή την προσδοκία της ανταμοιβής.